Kontrole Policji przy wyjazdach na Marsz Niepodległości

Instrukcja dla organizatorów wyjazdów i uczestników

> ***Zasada ogólna:*** *Policja może pytać i prosić – ale obowiązek po Twojej stronie istnieje tylko wtedy, gdy wskazuje go konkretny przepis.*

I. Telefon do organizatora z żądaniem listy uczestników

Co jest zgodne z prawem: Policja może zwrócić się z prośbą o informacje. Obowiązek wydania danych powstaje jednak dopiero w ramach **toczącego się postępowania** – w drodze żądania wydania rzeczy (art. 217 § 1 k.p.k.: na żądanie sądu lub prokuratora, a w wypadkach niecierpiących zwłoki – także Policji) albo wezwania w charakterze świadka.

Czego nie ma: Ani ustawa – Prawo o zgromadzeniach, ani ustawa o Policji nie nakładają na organizatora wyjazdu (osobę prywatną, stowarzyszenie, parafię) obowiązku sporządzania ani przekazywania listy uczestników. Obowiązek udostępniania Policji danych ustawa nakłada wprost tylko na służby, instytucje państwowe i organy władzy publicznej (art. 20 ust. 1d u.o.P.). Do organizacji społecznych i pozostałych przedsiębiorców Policja może jedynie *zwracać się* o pomoc (art. 15 ust. 1 pkt 7); obowiązek jej udzielenia mają tylko przedsiębiorcy działający w zakresie użyteczności publicznej (pkt 6). Na sposób przeprowadzenia takiej czynności przysługuje zażalenie do prokuratora (art. 15 ust. 7).

Uwaga – RODO: organizator jest administratorem danych uczestników. Przekazanie ich bez podstawy prawnej (art. 6 ust. 1 RODO) może stanowić naruszenie po jego stronie.

Co robić:

1. Nie podawaj danych przez telefon. Grzecznie odmów do czasu otrzymania pisma.
2. Zapisz: imię, nazwisko, stopień i jednostkę rozmówcy, numer telefonu, datę i godzinę, treść żądania.
3. Poproś o **pisemne** żądanie ze wskazaniem podstawy prawnej oraz sygnatury postępowania, w którym dane mają być wykorzystane.
4. Możesz odmówić albo wskazać, że nie masz takiej listy.
5. Zbieraj od uczestników tylko dane rzeczywiście potrzebne do organizacji wyjazdu (art. 5 ust. 1 lit. c RODO).
6. Po otrzymaniu pisma – skontaktuj się z prawnikami przed jego wykonaniem. Na postanowienie o żądaniu wydania przysługuje zażalenie (art. 236 k.p.k.).

II. Kontrola autokaru w trasie

Zatrzymanie pojazdu do kontroli drogowej – dopuszczalne. Kontrola drogowa dotyczy kierowcy, pojazdu i dokumentów – nie stanowi samodzielnej podstawy do czynności wobec pasażerów.

Legitymowanie pasażerów (art. 15 ust. 1 pkt 1 u.o.P.) – dopuszczalne wyłącznie przy wykonywaniu czynności z art. 14 (m.in. rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw i wykroczeń). Policjant powinien podać podstawę prawną i przyczynę czynności (obowiązek z rozporządzenia wykonawczego do art. 15 ust. 8). Legitymowanie wszystkich tylko dlatego, że jadą na zgromadzenie, budzi poważne wątpliwości. **Mimo to – okaż dokument, jeśli policjant się przedstawi z imienia i nazwiska oraz poda stopień oraz poda przyczynę legitymacji, a na Twoje żądanie także podstawę prawną.** Odmowa grozi odpowiedzialnością z art. 65 § 2 lub art. 65a k.w. oraz zatrzymaniem w celu ustalenia tożsamości. Zażądaj odnotowania zastrzeżeń; na sposób przeprowadzenia czynności przysługuje **zażalenie do prokuratora** właściwego miejscowo (art. 15 ust. 7 u.o.P.).

Najpierw zapytaj: „Czy to kontrola osobista z art. 15 ust. 1 pkt 5, czy sprawdzenie prewencyjne z pkt 9?” Od odpowiedzi zależą przesłanki i środki zaskarżenia.

Sprawdzenie prewencyjne (art. 15 ust. 1 pkt 9 lit. a i art. 15g u.o.P.) – w związku z zabezpieczeniem zgromadzenia Policja może sprawdzać osoby, ich bagaże i pojazdy, którymi poruszają się w związku z dostępem do zabezpieczanego obszaru, **bez indywidualnego podejrzenia** (manualnie, środkami technicznymi lub z psem). Ustawowym skutkiem odmowy jest uniemożliwienie udziału w zgromadzeniu (art. 15g ust. 9), ale policjant może wydać polecenie (art. 15 ust. 1 pkt 10), którego niewykonanie bywa kwalifikowane z art. 65a k.w. – nie odmawiaj na miejscu. Kontrola autokaru daleko od miejsca zgromadzenia słabo mieści się w tej podstawie – zgłoś to do nagrania. Zażalenie z art. 15 ust. 7 nie obejmuje tej czynności – pozostaje skarga.

Kontrola osobista i przeglądanie bagażu (art. 15 ust. 1 pkt 5, art. 15d i 15e u.o.P.) – wymagają uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego albo uzasadnionego przypuszczenia posiadania broni lub przedmiotów zabronionych. Bagaż podręczny sprawdza się w ramach kontroli osobistej (art. 15d ust. 1 pkt 2), bagaż w luku autokaru – w trybie art. 15e, w obecności posiadacza (ust. 2). Policjant podaje stopień, imię, nazwisko, podstawę prawną i przyczynę (art. 15d ust. 4, art. 15e ust. 8). Kontrolowany musi umożliwić czynność (art. 15d ust. 8, art. 15e ust. 6) – nie utrudniaj, nagrywaj. Możesz wskazać osobę, która będzie obecna (art. 15d ust. 7). **Protokołu zażądaj bezpośrednio po kontroli** – inaczej zostanie ona tylko odnotowana w dokumentacji służbowej (art. 15d ust. 10 i 13, art. 15e ust. 10 i 12). **Zażalenie do sądu rejonowego – 7 dni**, składane za pośrednictwem jednostki Policji (art. 15d ust. 11 i 15, art. 15e ust. 11 i 13).

Fotografowanie uczestnika z dowodem osobistym – Policja może pozyskiwać wizerunek twarzy, gdy jest to **niezbędne** do jednoznacznej identyfikacji lub ustalenia tożsamości (art. 20 ust. 1aa u.o.P.); danych biometrycznych nie pobiera się, gdy nie mają przydatności wykrywczej, dowodowej ani identyfikacyjnej (art. 20 ust. 2c). Jeżeli tożsamość ustalono z dokumentu, zdjęcie nie jest do tego niezbędne. Nawet osobę zatrzymaną można fotografować tylko wtedy, gdy jej tożsamości nie da się ustalić inaczej (art. 15 ust. 4), a każda czynność ma być możliwie najmniej uciążliwa (art. 15 ust. 6). Od tego odróżnij legalne filmowanie zdarzeń w miejscach publicznych (art. 15 ust. 1 pkt 5a). Nie stawiaj fizycznego oporu, ale **głośno wyraź sprzeciw**, zapytaj o podstawę prawną i cel, zażądaj odnotowania. Następnie: zażalenie do prokuratora na sposób

legitymowania (art. 15 ust. 7), skarga do przełożonego funkcjonariusza oraz skarga do Prezesa UODO (ustawa z 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości).

III. Zawsze

- Zapisz dane funkcjonariuszy (stopień, nazwisko, numer identyfikacyjny) i numery rejestracyjne radiowozów.
- Nagrywaj – to legalne także bez zgody funkcjonariusza.
- Spisz kontakty świadków (współpasażerów, kierowcy).
- Nie podpisuj protokołu, z którym się nie zgadzasz – wpisz zastrzeżenia.

Kontakt do prawników Instytutu Ordo Iuris: 531 738 774